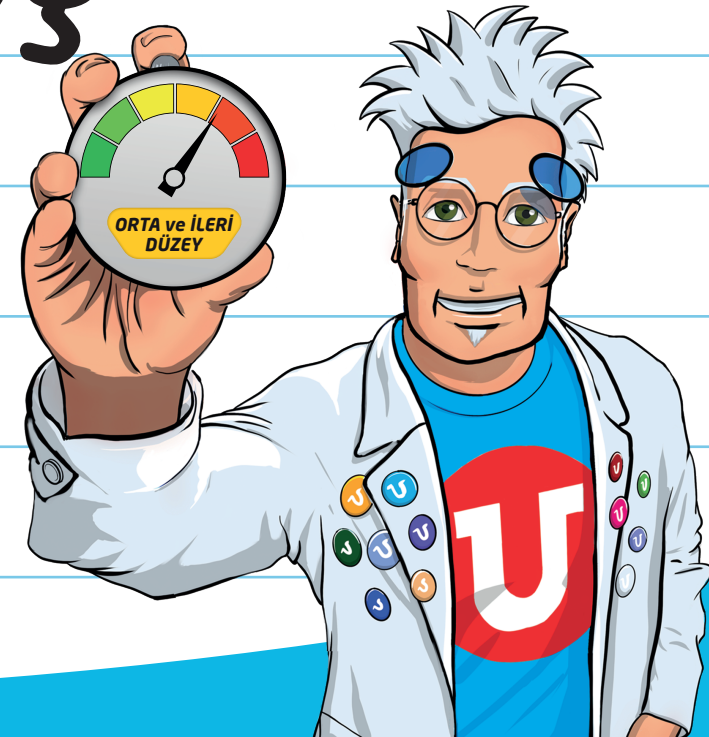

TYT Orta ve İleri Düzey
Coğrafya Soru Bankası

Nüfusun Özellikleri
Yeryüzünde Nüfus Dağılışı ve
Nüfus Piramitleri

NÜFUSUN ÖZELLİKLERİ - YERYÜZÜNDE NÜFUS DAĞILIŞI VE NÜFUS PİRAMİTLERİ

NÜFUSUN YAŞ YAPISI

NÜFUS PİRAMİTLERİ

NÜFUSUN CİNSİYET YAPISI

NÜFUS YOĞUNLUĞU

NÜFUSUN EĞİTİM DURUMU

NÜFUS ARTIŞ HIZI

ÇALIŞANLARIN İŞ KOLLARINA GÖRE DURUMU

YAŞAM ALANINA GÖRE NÜFUS DAĞILIMI

NÜFUSUN YERYÜZÜNE DAĞILIMI

NÜFUSUN ÖZELLİKLERİ, YERYÜZÜNDE NÜFUSUN DAĞILIŞI VE NÜFUS PİRAMİTLERİ

NÜFUSUN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

- 1) NÜFUSUN YAŞ YAPISI
- 2) NÜFUSUN CİNSİYET YAPISI
- 3) NÜFUSUN EĞİTİM DURUMU
- 4) ÇALIŞANLARIN İŞ KOLLARINA GÖRE DURUMU
- 5) YAŞAM ALANINA GÖRE NÜFUS DAĞILIMI
- 6) NÜFUS ARTIŞ HIZI
- 7) NÜFUS YOĞUNLUĞU
- 8) NÜFUSUN YERYÜZÜNE DAĞILIMI
- 9) NÜFUS PİRAMİTLERİ

Nüfus ne demektir: Nüfus, belirli bir zamanda ve sınırları belirli bir alanda yaşayan insan sayısıdır.

Nüfusun niteliği ne demektir :Nüfusun demografik özellikleridir.

- Nüfusun cinsiyet yapısı
- Nüfusun eğitim seviyesi
- Nüfusun yaş yapısı
- Nüfusun çalıştığı iş kolları
- Nüfusun yaşam alanının özellikleri

Nüfusa ait bu özelliklerin bilinmesi ülkelerin eğitim, sağlık, alt yapı ihtiyacı, ekonomik gelişimin planlanması, insan ihtiyacının belirlenmesi, savunma stratejilerinin belirlenmesi gibi devletlerin işleyen ve gelişen sistemlerinin planlanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması anlamında son derece önemlidir.

ÜLKELERDE NÜFUSUN FAZLA OLMASININ OLUMLU VE OLUMSUZ YÖNLERİ VARDIR.

OLUMLU	OLUMSUZ
<p>Vergi gelirlerinin artması</p> <p>Ticaretin canlı tutulması</p> <p>Üretimin artması</p> <p>İş gücü maliyetlerinin düşmesi</p>	<p>Kalkınma hızının düşmesi</p> <p>Kişi başına düşen gelirin azalması</p> <p>Ekonomik yatırımların yavaşlaması</p> <p>Demografik yatırımlara ayrılan bütçenin artması</p> <p>Ülke içi kontrolsüz göçlerin artması</p> <p>İş olanaklarının yetersiz kalması</p> <p>Doğal kaynak tüketiminin artması</p>

OLUMLU	OLUMSUZ
	<p>Çevre kirliliğinin artması</p> <p>Kontrolsüz ve plansız kentleşmeler</p> <p>Kentsel alt yapı sorunları</p> <p>Kent içi ulaşım sorunları</p> <p>Kontrolsüz yapılaşmalar</p> <p>Belediyecilik hizmetlerinde aksamalar</p> <p>Kültürel gelişimin kontrol edilemez hale gelmesi</p>

NÜFUSUN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

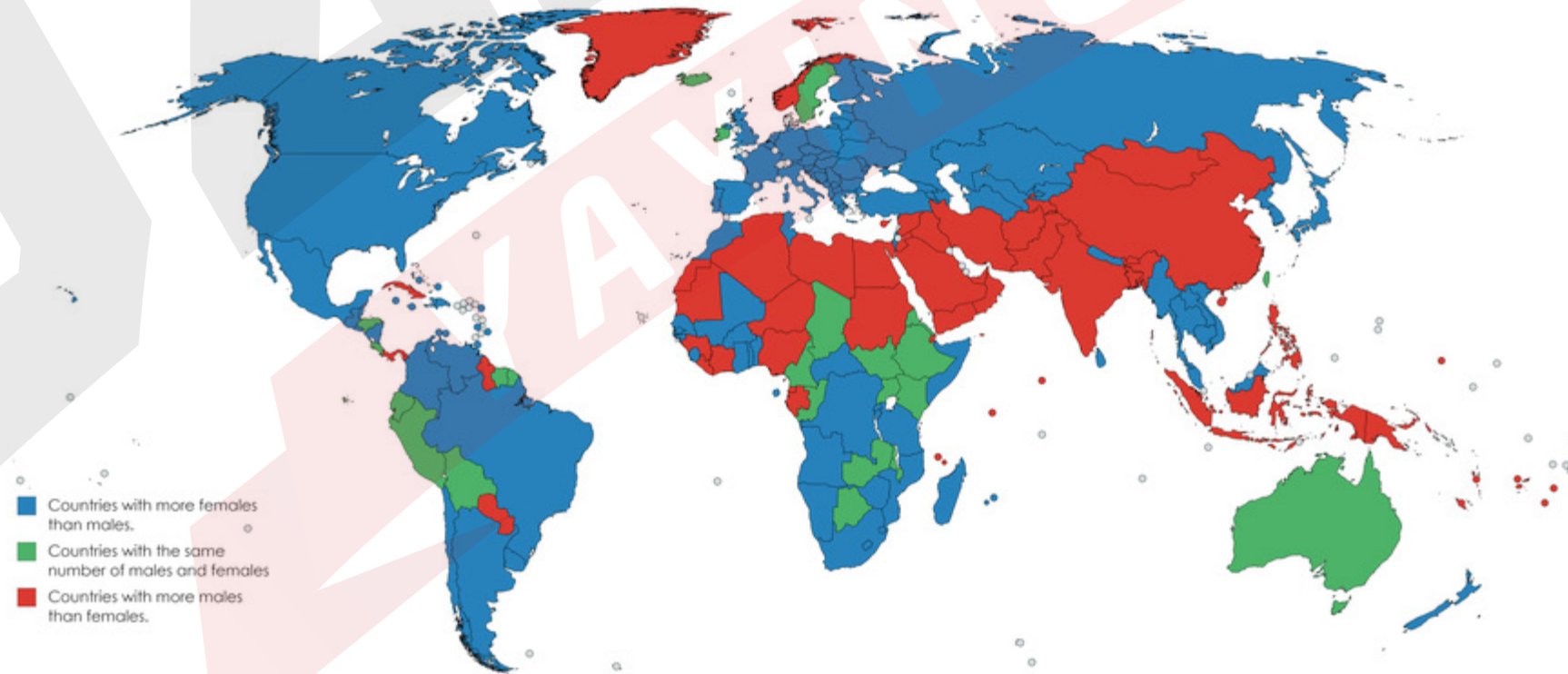
1) NÜFUSUN YAŞ YAPISI

- Genç nüfus: 0 – 14 yaş
  - Olgun nüfus: 15 – 64 yaş
  - Yaşlı nüfus: 65 yaş ve üzeri
- Gelişmiş ülkelerde yüksek yaşam kalitesine bağlı olarak uzayan ortalama ömürden dolayı yaşlı nüfus daha fazla iken gelişmemiş ülkelerde yüksek doğum oranı ve düşük ortalama ömür nedeniyle genç nüfus daha fazladır.
- Ülkeler gelecek projeksiyonlarında nüfusunu yaş yapısına dikkat etmelidir. Genç nüfusun fazla olması eğitim,sağlık,kültür vb. demografik yatırımların artmasına neden olur ki bu durum ekonomik değildir.Yaşlı nüfusun fazla olması da iş kaybı, sosyal güvencelerin artması gibi sorunları beraberinde getirir.Bu anlamda söz konusu projeksiyonlara göre nüfus politikaları geliştirilir.

2) NÜFUSUN CİNSİYET YAPISI

- BM Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı'na göre dünyada her 100 kadına 101,78 erkek düşmektedir. Bu değerle yaklaşık %50.4 erkek nüfus oranına karşılık %49.6 kadın nüfusu demektir.
- Rusya, Estonya, Letonya, Litvanya, Ukrayna gibi ülkelerde kadın nüfusu daha fazlayken, Ortadoğu ülkelerinde erkek nüfusun kadın nüfustan belirgin olarak daha fazla olduğu görülmektedir (100 kadına karşılık erkek sayısı Birleşik Arap Emirlikleri'nde 275, Katar'da 266 erkek nüfus düşmektedir).

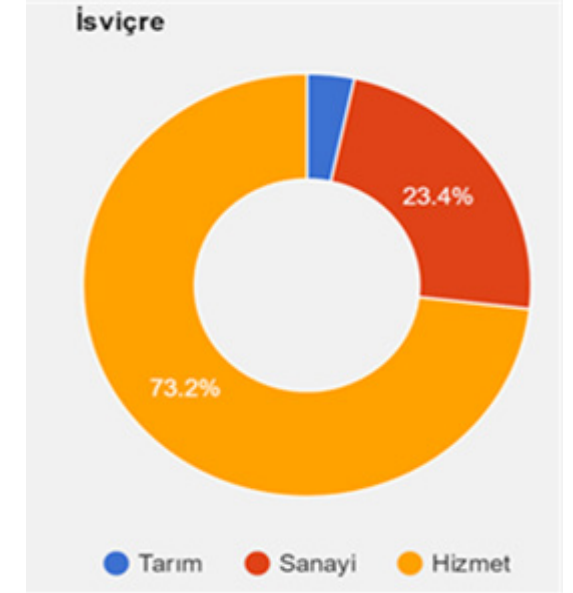
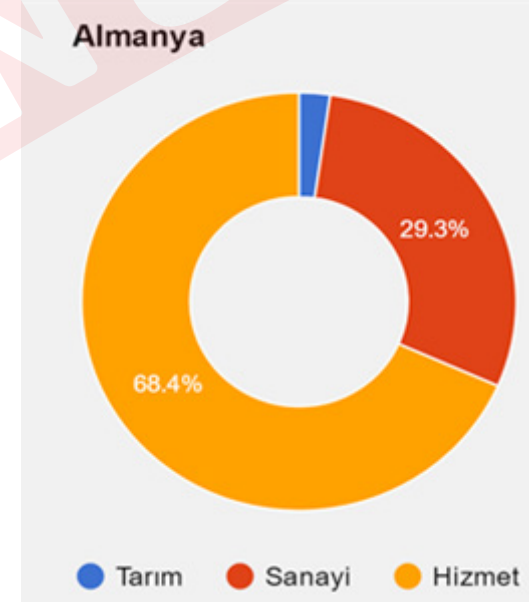
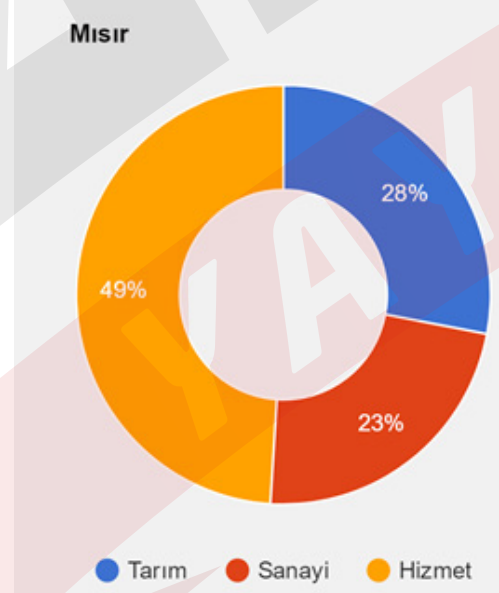
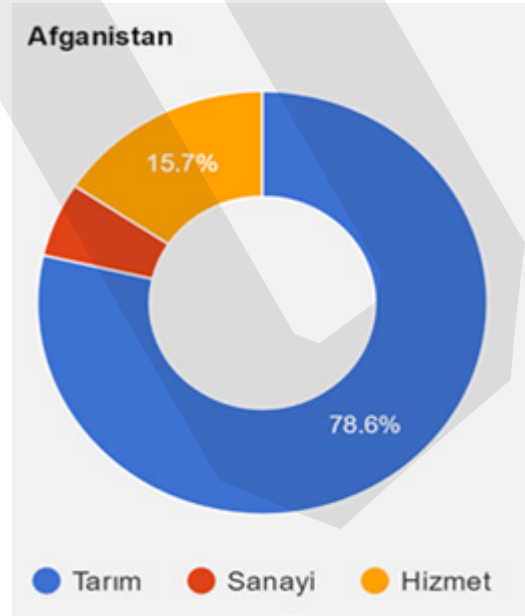
3) NÜFUSUN EĞİTİM DURUMU

- Gelişmiş ülkelerde eğitim seviyesi daha yüksek iken gelişmemiş ülkelerde daha düşüktür.
- Erkek nüfusta okur yazarlık daha yüksektir.
- Afrika, Doğu Asya, Arabistan Yarımadası okuma yazma oranının düşük olduğu yerlerdir.

4) ÇALIŞANLARIN İŞ KOLLARINA GÖRE DURUMU

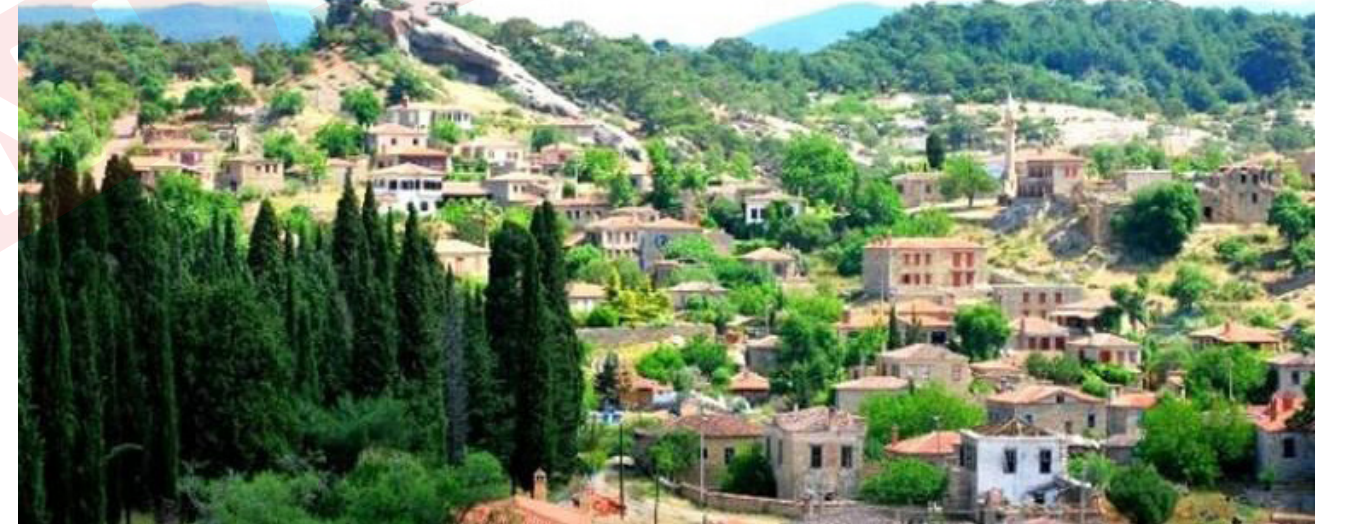
- 15- 64 yaş arası **çalışma çağındaki** nüfustur.
- Bu yaş aralığında olup bir iş kolunda çalışanlara ise **aktif nüfus** denir.
- Başlıca üç iş kolu vardır. Tarım, Sanayi, Hizmet
- Gelişmiş ülkelerde en fazla çalışan hizmet en az çalışan tarım sektöründedir.
- Geri kalmış ülkelerde en fazla çalışan tarım en az çalışan sanayi sektöründedir.

5) YAŞAM ALANINA GÖRE NÜFUS DAĞILIMI

- Dünya kırsal nüfus oranı %46 kentsel nüfus oranı %54 (2017)
- Gelişmiş ülkelerde kentsel geri kalmış ülkelerde kırsal nüfus oranı daha fazladır.
- Sanayileşme, göçler, hizmet sektöründeki gelişmeler bu durum üzerinde etkili olmuştur.

6) NÜFUS ARTIŞ HIZI

2016 verilerine göre dünya nüfus artış ortalaması binde 11 dir.

Gelişmiş ülkelerde bu oran daha düşük geri kalmış ülkelerde daha yüksektir.

Ülkeler	Nüfus artış hızı (Binde)
Japonya	-1
Rusya	2
Finlandiya	3
Fransa	4
İtalya	-2
Irak	30
Gabon	25
Birundi	31
Afganistan	27
Angola	34

Nüfus artış hızının düşük olması

- Yaşlı nüfus oranının yükselip üretici güç olan genç nüfusun azalmasına neden olur
- Nüfus artış hızının eksi değerlere düşmesi,ülke nüfusunun azaldığının göstergesidir. Bu durum zaman içerisinde ekonomik ve sosyal sorunların oluşmasına neden olur.
- İhtiyaç durumundaki nüfus ülke dışı göçlerle sağlanmaya çalışılır.

Nüfus artış hızının yüksek olması

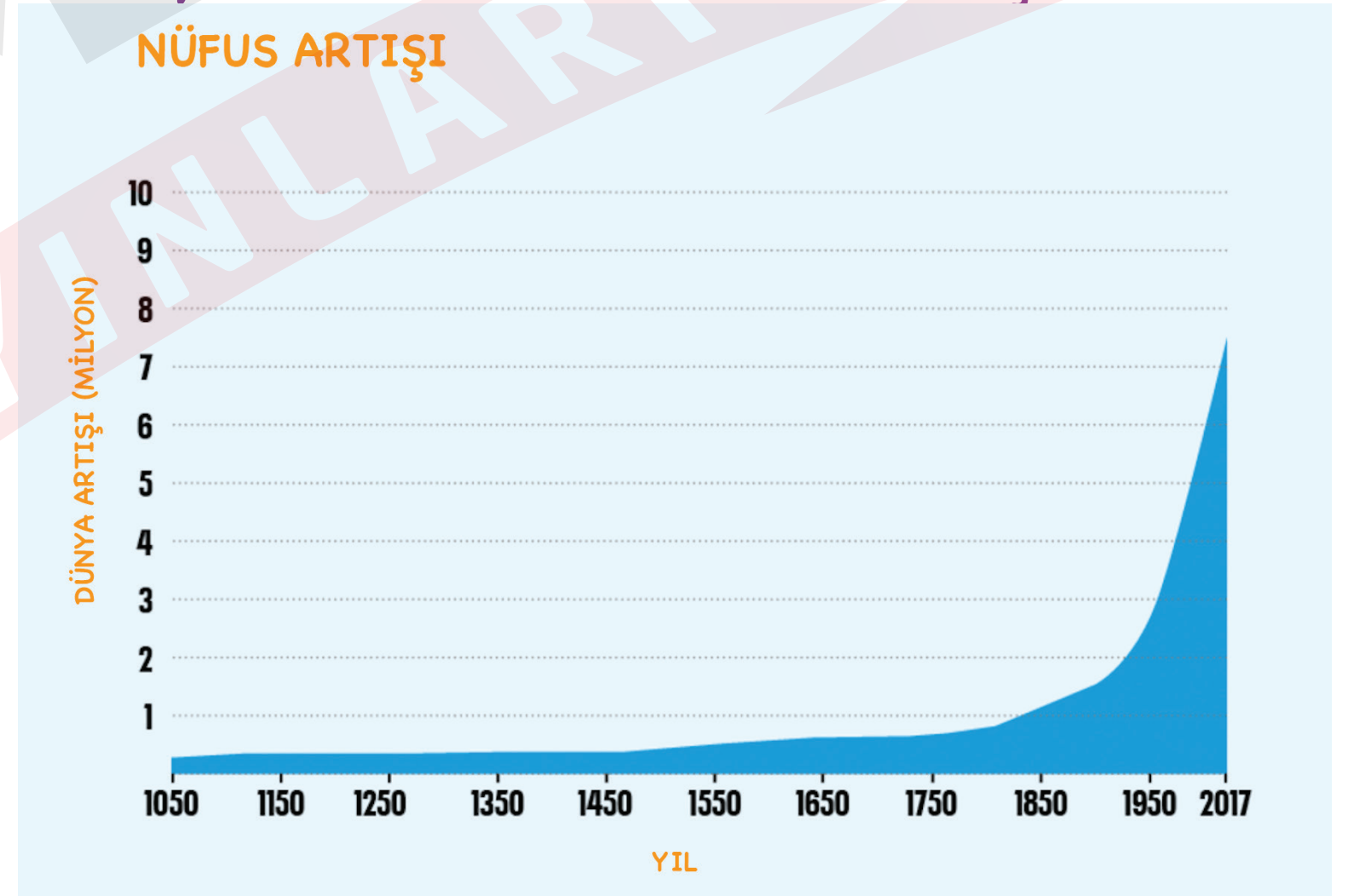
- Kalkınma hızı düşer
- İşsizlik artar
- Bağımlı nüfus artar
- Nitelikli iş gücü açığı oluşur
- Demografik yatırımlar artar

7) DÜNYA NÜFUSUNUN TARİHSEL SÜREÇTEKİ DEĞİŞİMİ

- İnsanlık tarihinin ilk zamanlarında dünya nüfusunun 200 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir ve nüfus artışı son derece yavaştır.
- Neolitik dönemde (insanın yerleşik hayata geçtiği dönem) dünya nüfus artışında sıçrama yaşanmıştır. Dünya nüfusunun 3 milyon olduğu tahmin edilmektedir.
- İlk sayımlar Mezopotamya, İran, Çin, Roma uygarlıkları döneminde yapılmıştır.
- Dünya nüfusunda en büyük sıçrama "sanayi devrimi" ile birlikte olmuştur.
- 1000 li yıllar 275 milyon nüfus
1650 de 500 milyon olmuş
- 1750 de 700 milyon nüfus 1800 de
1 milyar olmuş
- 1927 de 2 milyar olan nüfus 2016
da 7.4 milyarı bulmuştur.

8) NÜFUS YOĞUNLUĞU

• Bir bölgede yaşayan insan sayısının o bölgenin büyüklüğüne oranıdır. Farklı yoğunluk hesaplamaları olmasına rağmen en sık kullanılan yöntem aritmetik nüfus yoğunluğudur.

ARİTMETİK NÜFUS YOĞUNLUĞU = Toplam Nüfus / Yüzölçümü

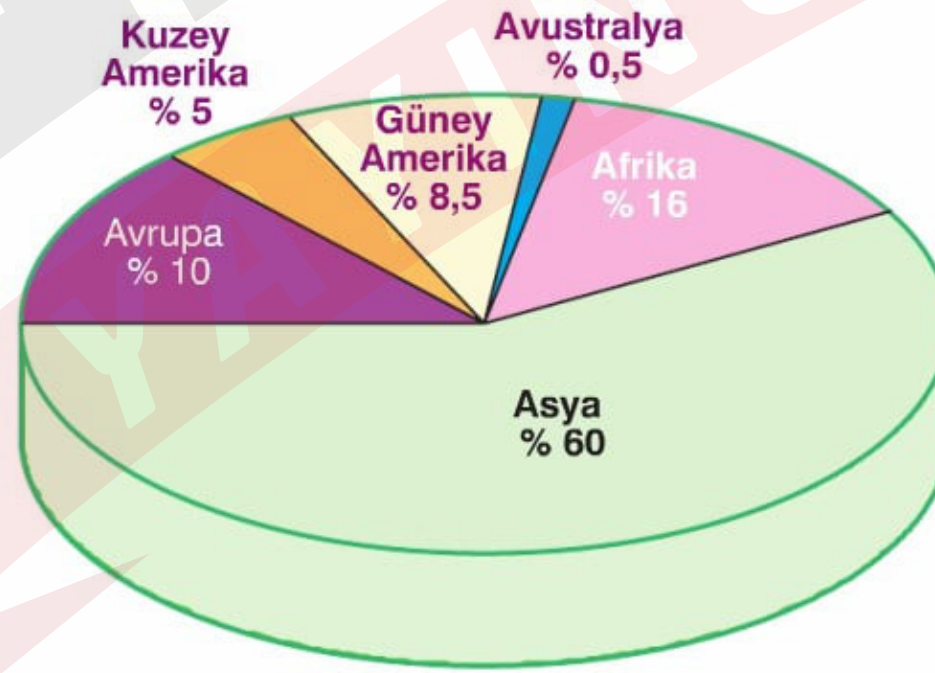
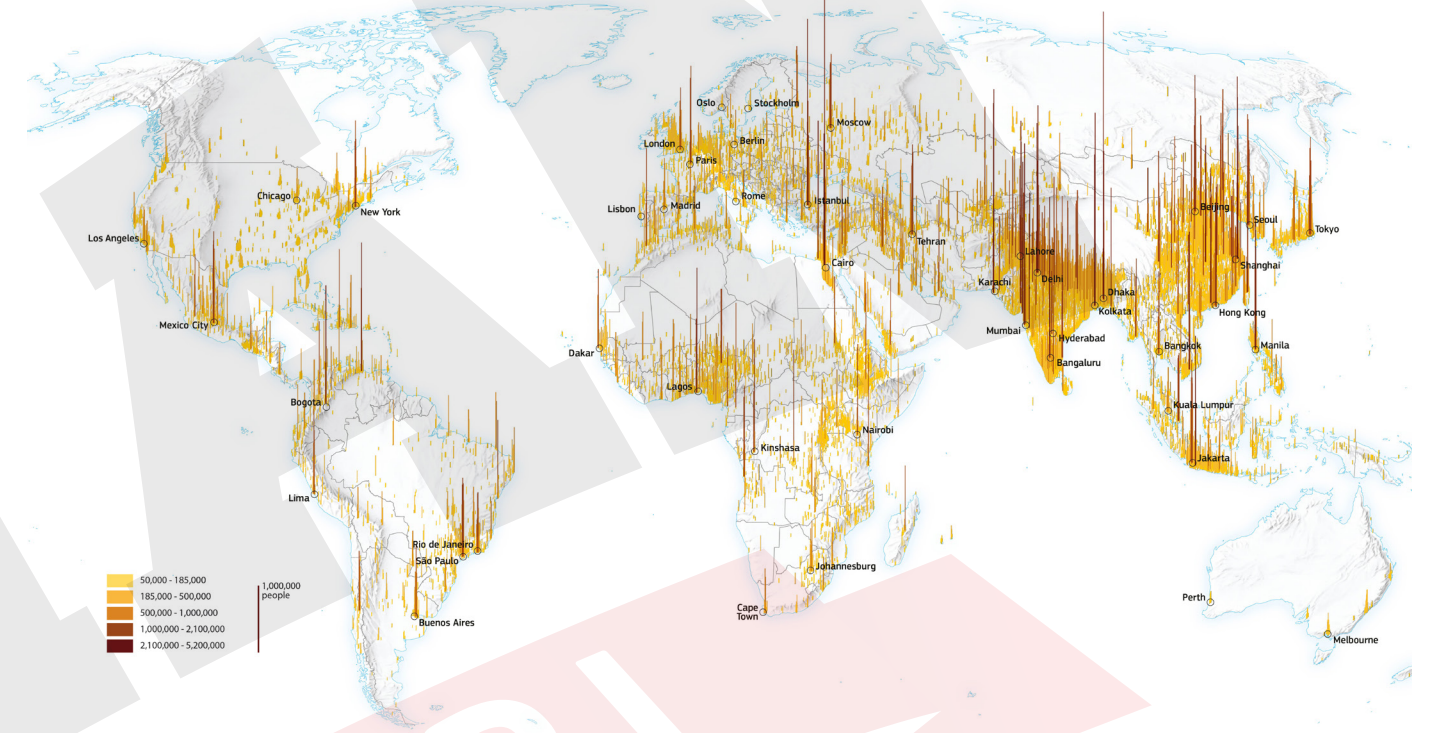
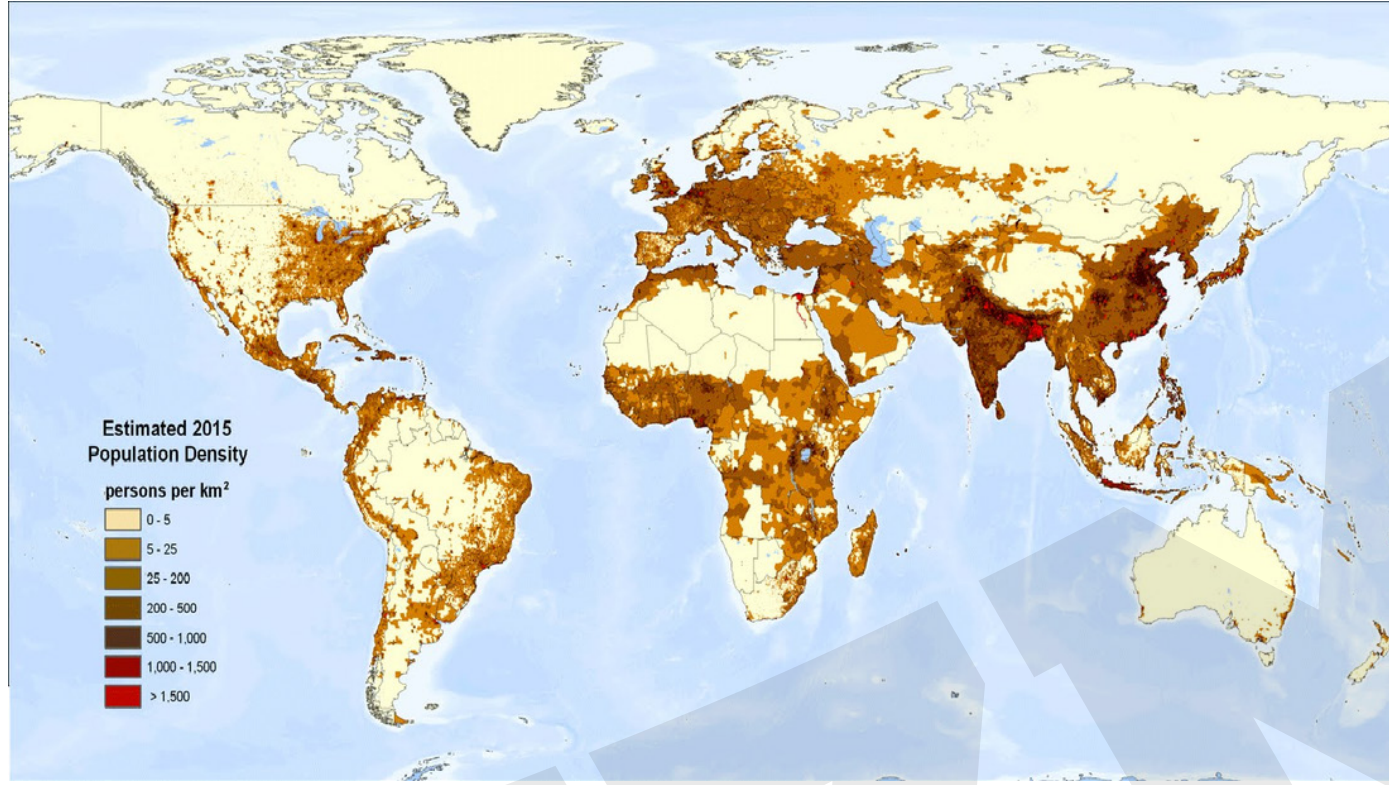
• İnsan sayısı çok yüzölçümü dar ise nüfus yoğunluğu yüksek, nüfus az yüzölçümü büyük ise yoğunluk düşük çıkar.

• İnsan yaşamına elverişli olmayan geniş arazilere sahip ülkelerde nüfus yoğunluğu tam doğru bir ölçüt olamaz.

9) NÜFUSUN YERYÜZÜNE DAĞILIMI

2016 yılında kıta nüfuslarının Dünya nüfusuna oranları

NÜFUS DAĞILIŞINI ETKİLEYEN ETMENLER

Doğal Etmenler

Enlem

Kara ve denizlerin dağılışı

Yer şekilleri

İklim koşulları

Su kaynakları

Toprak yapısı ve otlaklar

Beşeri Faktörler

Tarım

Sanayileşme

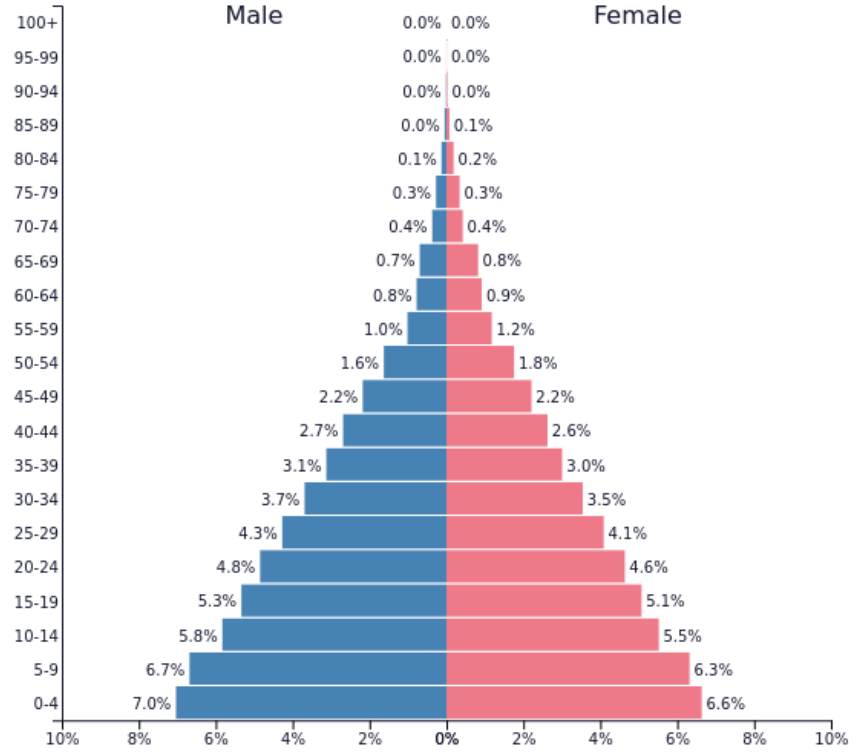
Madencilik

Turizm

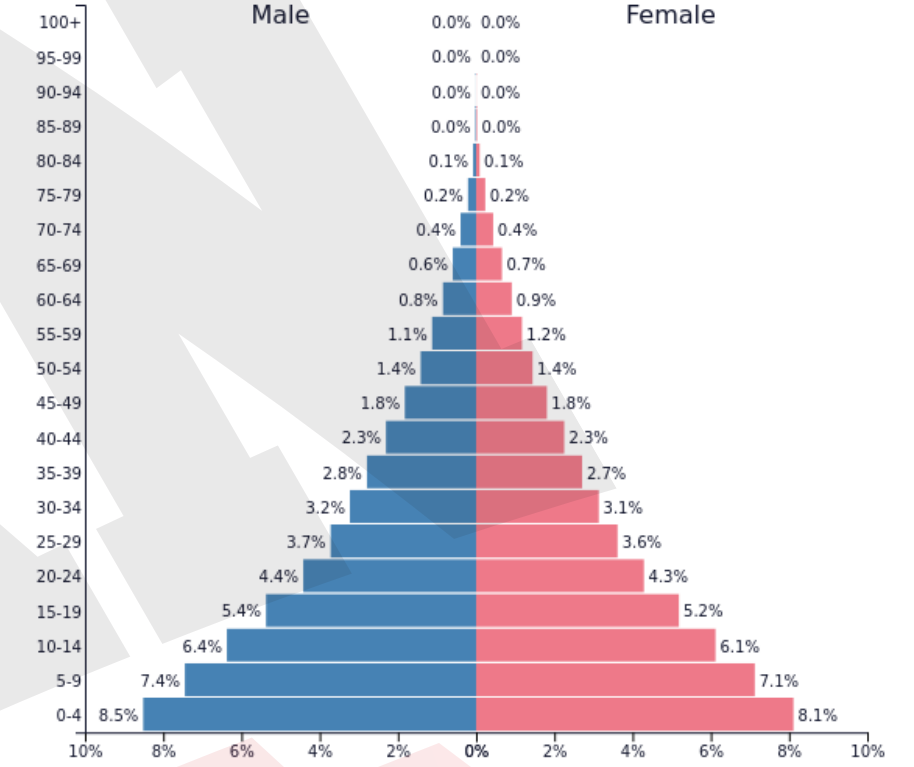
Ulaşım

Göçler

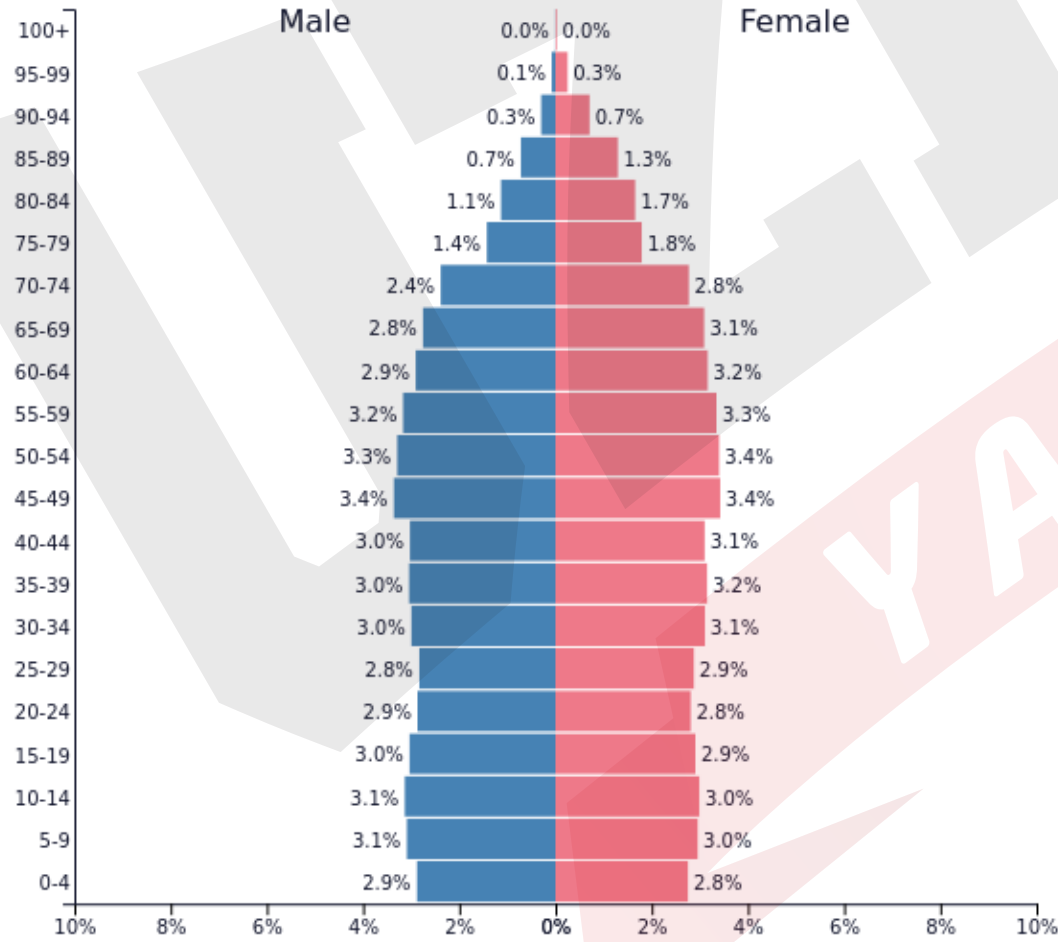
NÜFUS PİRAMİTLERİ

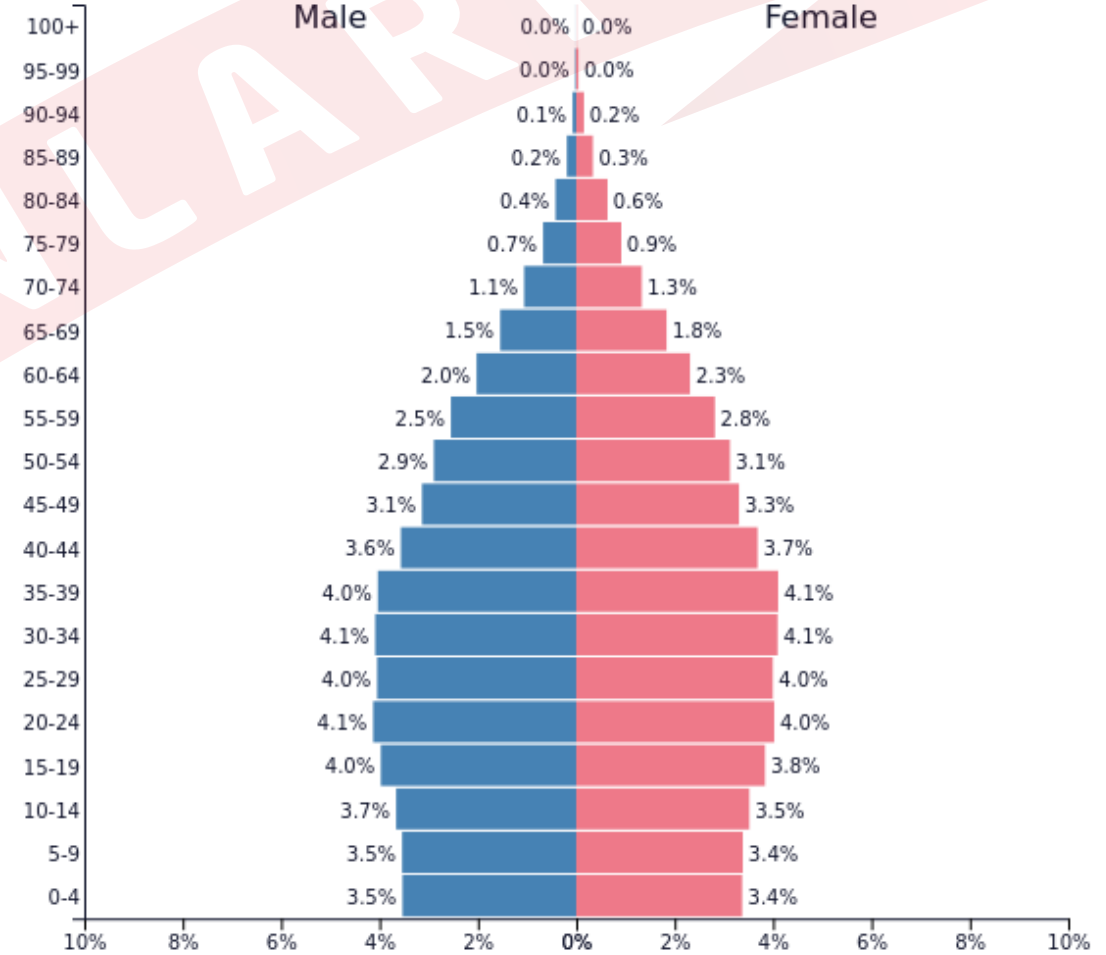
IRAK

MEKSİKA, NİJERYA, PERU

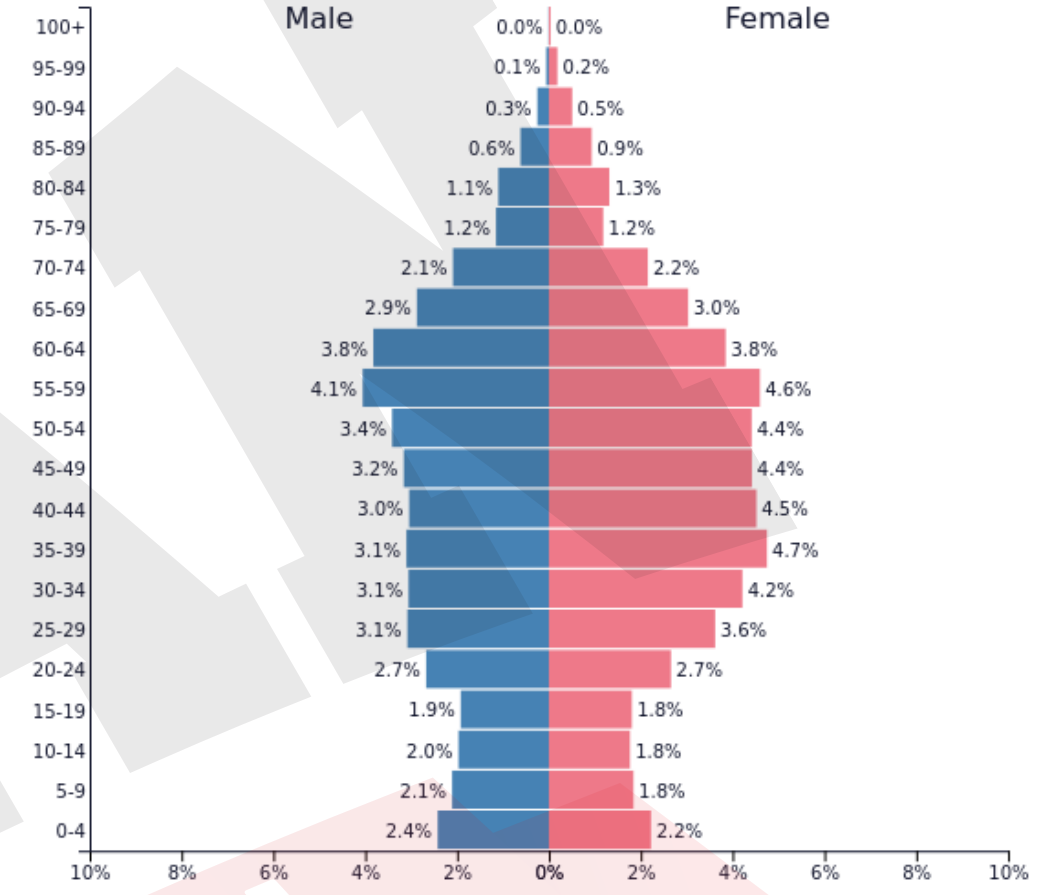
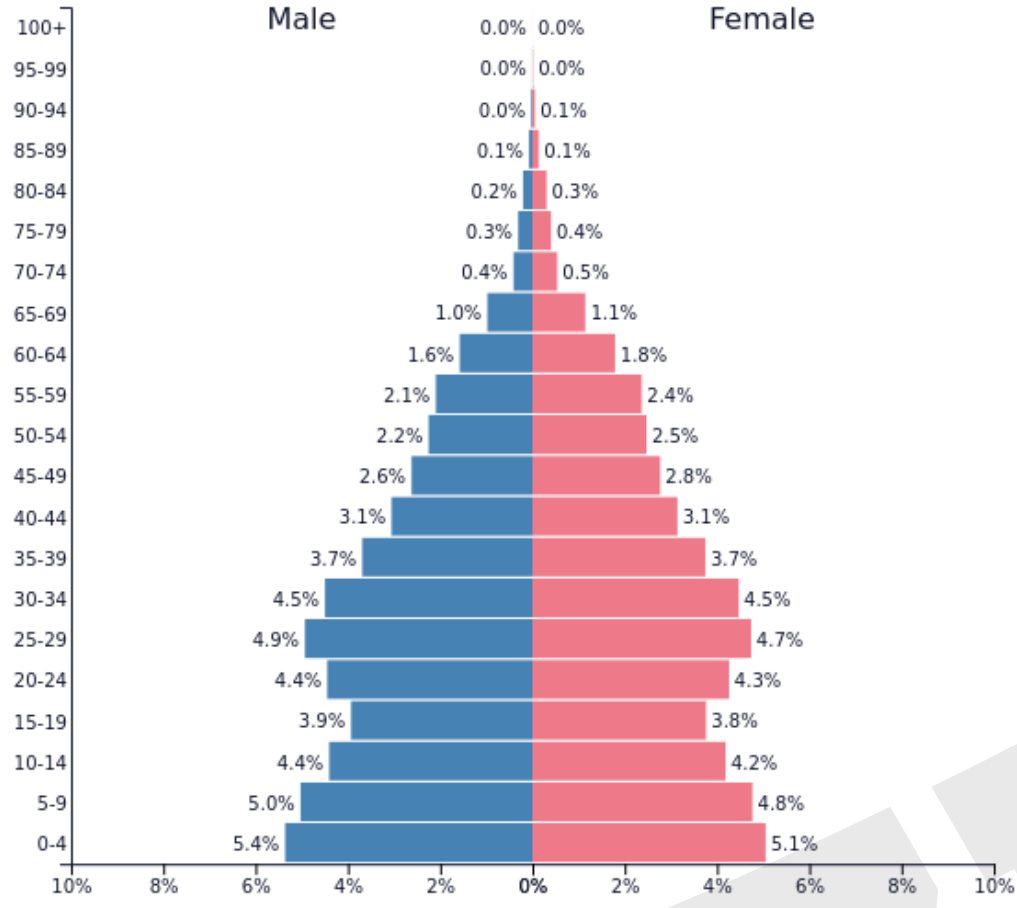
İNGİLTERE, FRANSA, DANİMARKA

BREZİLYA

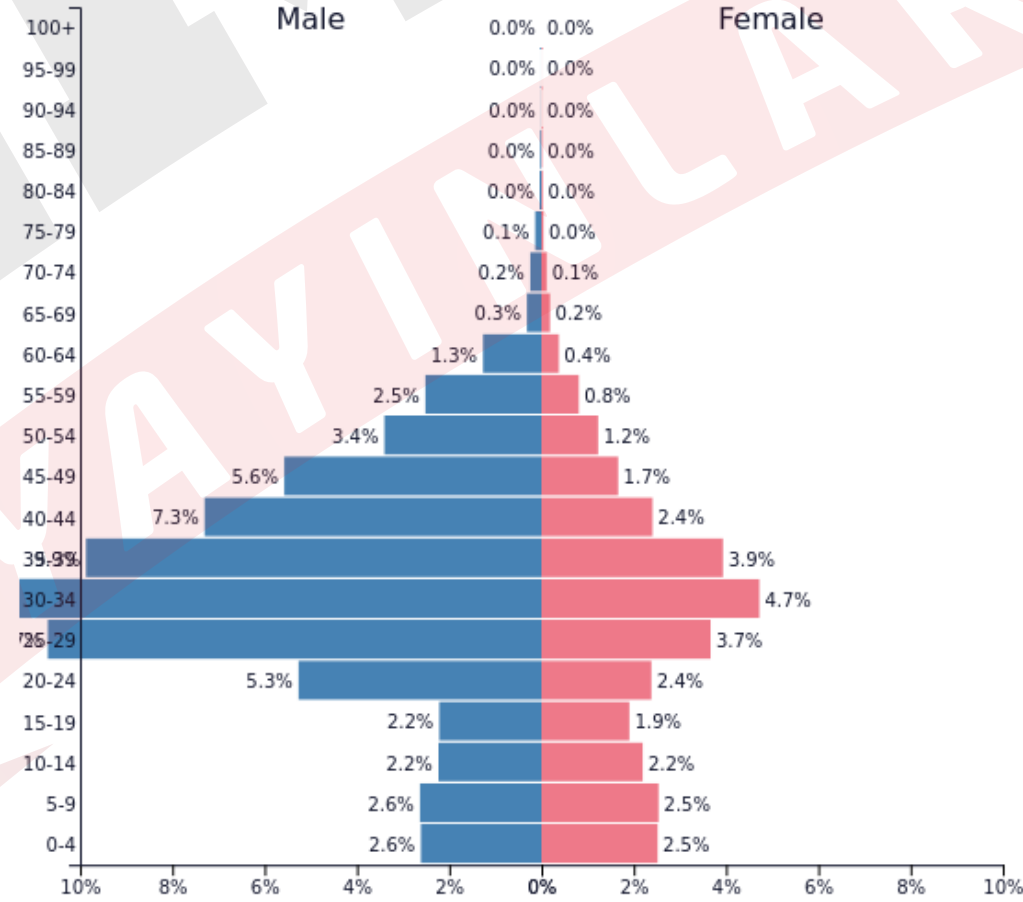

KANADA , ABD , ÖZBEKİSTAN

ÇİN

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

Örnek:

Belirli bir zamanda bir alanda yaşayan insanların nüfus (demografik) özelliklerinin belirlenmesi için nüfus sayımları yapılır.

Aşağıdakilerden hangisi nüfus sayımlarından elde edilen verilerden biri değildir?

- A) Nüfusun cinsiyet oranı
- B) Aktif nüfusun ekonomik faaliyet gruplarına dağılımı
- C) Nüfus hareketleri (iç ve dış göçler)
- D) Doğum ve ölüm oranları
- E) Eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesi

Örnek:

Gelişmiş ülkelerde aşağıdakilerden hangisi az gelişmiş ülkelere göre daha fazladır?

- A) Nüfusun ikiye katlanma süresi
- B) Bebek ölüm oranı
- C) Nüfus artış hızı
- D) Doğurganlık oranı
- E) İşsizlik oranı

YAYINLARI

Örnek:

İnsanlık tarihi boyunca nüfusta üç dönemde sıçrama şeklinde büyük artış yaşanmıştır.

Bunlar arasında;

- I. alet yapımının keşfedilmesi
- II. madenlerin bulunması
- III. yerleşik hayata geçilmesi
- IV. sanayi devriminin yaşanması
- V. uzay araştırmalarının başlaması

hangileri yer almaz?

A) I ve II

B) II ve III

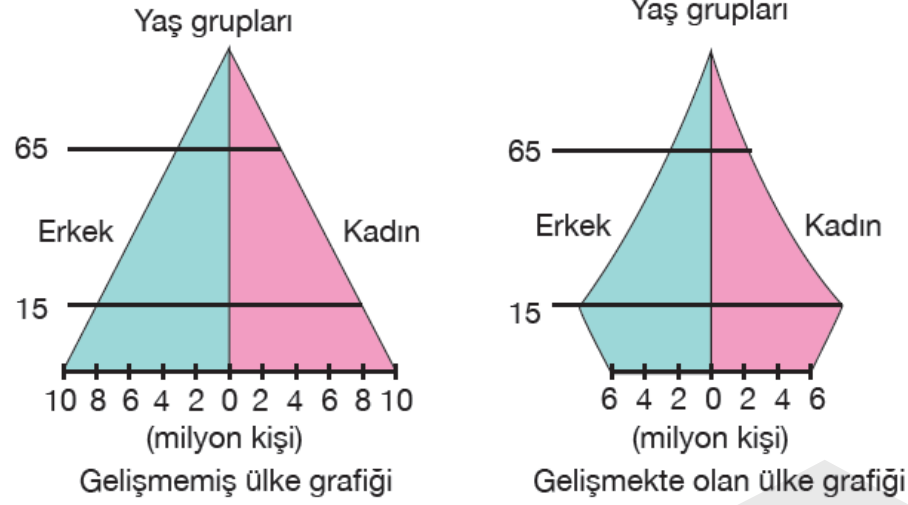
C) III ve IV

D) II ve V

E) IV ve V

Örnek:

Yukarıda bir ülkenin 1990 ve 2020 yıllarına ait nüfus piramitleri verilmiştir.

Ülkenin nüfus piramitlerindeki değişime bakarak;

- I. Hayat standartları yükselmiştir.
- II. Bebek ölümleri artmıştır.
- III. Genç nüfus oranı artmıştır.
- IV. Ortalama yaşam süresi artmıştır.

hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) II ve III   C) I ve IV
D) II ve IV   E) III ve IV